

**Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра політології**

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Декан філософського факультету _____ Рижак Л. В.

" ____ " _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"Політичні інститути: кількісні виміри аналізу"

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань	05 "Соціальні та поведінкові науки"
спеціальність	052 "Політологія"
факультет	Філософський
рівня вищої освіти	Перший (бакалаврський)

Робоча програма навчальної дисципліни "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу" для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" спеціальності 052 "Політологія". – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. – 25 с.

Розробник: Литвин Віталій Сергійович, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології філософського факультету (протокол № __ від "__" _____ 2023 р.)

Завідувач кафедри політології

_____ (проф. Романюк А. С.)

"__" _____ 2023 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету.

Протокол № __ від "__" _____ 2023 року

Голова Вченої ради

_____ (доц. Рижак Л. В.)

"__" _____ 2023 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>05 "Соціальні та поведінкові науки"</u>	Вибіркова
	Спеціальність <u>052 "Політологія"</u>	
Модулів – 2		<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 2		3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 135		5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5,4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)	<i>Лекції</i>
		32 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		16 год.
		<i>Лабораторні</i>
		0 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		87 год.
<i>Індивідуальні завдання: 0 год.</i>		
<i>Вид контролю: залік</i>		

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять (лекційних і семінарських) до кількості годин самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – приблизно 2/3,6.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Актуальність курсу. Політичні інститути формують стимули, які, в свою чергу, мають дуже значний вплив на стратегічний вибір, зроблений політичними діячами. В цьому сенсі політичні інститути є своєрідними "правилами гри" політичного процесу, а також створені для вирішення конкретних політичних проблем. З огляду на це, кількісний аналіз політичних інститутів може стати ключовим чинником, який зі значною долею очевидності свідчитиме про тенденції, перспективи та прогностичні варіанти розвитку політичного процесу.

З огляду на це, запропонований навчальний курс та навчально-методичний комплекс мають розглядатись як один з елементів у контексті такого напрямку сучасної політичної науки, як порівняльна політологія. В заданому випадку наголос зроблено на кількісній складовій компаративного аналізу (якісна складова передбачена іншими навчальними курсами, розробленими на кафедрі політології філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка). Курс було розроблено із прицілом на усталені та новітні кількісні механізми, методики, а також виміри аналізу таких політичних інститутів, як соціополітичний поділ, конституційна система правління, політичний режим, глава держави, виконавча влада (урядовий кабінет та система урядування), законодавча влада (парламент і парламентаризм), партії та партійні системи, вибори та виборчі системи, демократизація, глобалізація й трансформація тощо. Методологічно курс сягає корінням теорії раціонального вибору, але він також включає в себе й інші теоретико-методологічні перспективи. Емпірично більшість запропонованих тем у контексті аналізу політичних інститутів будуть обговорюватися у контексті різних політичних режимів – як демократичних, так і авторитарних та гібридних. В науковому плані курс повинен бути використаний як механізм диверсифікації і поглиблення (звуження) сфери наукового політологічного аналізу.

Курс "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу" є вибірконим навчальним курсом, що вивчається студентами третього курсу (на п'ятому семестрі) філософського факультету спеціальності "Політологія". Курс розрахований на 135 години і вивчається у п'ятому семестрі навчального року. В структурі годин курсу виокремлено такі частини: лекційна – 32 години, семінарські заняття – 16 годин, самостійні завдання – 87 години.

Мета курсу: ознайомити студентів з основами і принципами функціонування сучасних політичних інститутів, із особливостями застосування кількісних вимірів та методів у порівняльному аналізі політичних інститутів, а також виробити у студентів уявлення про ефективність і якість політичних інститутів у сучасних політичних системах.

Теоретична основа/структура курсу. Курс розділено на два змістові модулі. У першому модулі пропонуємо вивчення політичних інститутів в цілому, їх еволюції та сучасного стану розвитку. В рамках кількісних вимірів аналізу стосовно розгляду представлено проблематику неоінституціональних методів політологічних досліджень і доказової політології, запропоновано до огляду такі політичні інститути, як соціополітичний поділ, система правління, глава держави, виконавча та законодавча влада. У другому модулі представлено суть та способи кількісних вимірів таких політичних інститутів, як: партії та партійні системи, вибори та виборчі системи, ідеологічний спектр, конфлікт, демократія і демократизація, трансформація, глобалізація тощо.

Методологічні рекомендації. Курс складається із 10 тем, які вивчаються лекційно-семінарським, а також самостійним методом (на самостійне вивчення винесено окремі питання

у рамках лекційних та семінарських занять). У програмі курсу подано основні проблеми, які потрібно з'ясувати у рамках кожної з теми. В планах лекційних занять із дисципліни "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу" запропоновано перелік планових лекцій та самостійних завдань курсу, а також перелік питань, які виносяться на заняття з списком використаних джерел. У плані семінарських занять з дисципліни запропоновано перелік 8 тем семінарських (практичних) занять і питань, які на ці заняття виносяться зі зазначеним списком потрібних для підготовки занять джерел. Теж запропоновано перелік запитань на кожний із модульних контролів (два модульні контролі чи аналогічні їм контрольні заходи в семестрі). Окремо визначено список використаної літератури, який полегшить процес підготовки до занять і розширить поле навчального та наукового інтересу студентів.

Тематичні модулі. Курс складається з наступних тематичних модулів: доказова політична наука: роль кількісних методів аналізу; кількісні виміри порівняльного аналізу політичних інститутів; кількісні виміри аналізу інституту соціополітичних поділів; кількісна оцінка і порівняльний аналіз систем правління, моделей поділу і злиття політичної влади; кількісні виміри аналізу інституту глави держави; застосування кількісних методів у порівняльному аналізі інститутів виконавчої влади; парламент та інститут парламентаризму: кількісні виміри аналізу; кількісні виміри аналізу партій та партійних систем; інститути виборів та виборчих систем: кількісні виміри аналізу; кількісні виміри порівняльної політології і аналіз демократизаційних, глобалізаційних та трансформаційних процесів; ефективність урядів та урядування: кількісні виміри аналізу; конституціоналізм і кількісні виміри аналізу; кількісні виміри аналізу у порівняльній політичній конфліктології та в інших сферах політичного аналізу.

Методи. В ході запропонованого курсу студентам запропоновано підхід зі здійснення кількісного вимірювання політичних інститутів на підставі порівняльного аналізу (метод окремого випадку, бінарний аналіз, порівняння контрастних та подібних країн, регіональні порівняння, класифікаційні схеми, статистичні, а також дескриптивні дослідження та крос-темпоральний аналіз), соціологічних методів збору інформації, кібернетичних методів, інституційних методів, системно-структурного методу тощо.

Поточний контроль успішності здійснюється за п'ятибальною шкалою: "5" – відмінно", "4" – добре, "3" – задовільно, "2" – доповнення, "1" – коментарі (участь у дискусії). Реферат і доповідь – 5 балів; есе – 3 бали; тематичні розрахунки – 3 бали (дозволено тільки один раз). Контроль знань за результатами вивчення окремого змістового модуля (аналогічного методу контролю, зокрема підсумкового есе чи тематичного розрахунку) оцінюється в 7 чи 8 балів (сумарно можна отримати 15 балів за модульні контролі). Повний рейтинг поточної успішності визначається як повна сума балів, отриманих на семінарських заняттях, а також за підсумками контролю знань на модулях. **Форма підсумкового контролю** – це залік за результатами поточної успішності. **Оцінка за предмет** включає в себе рейтинг поточної успішності.

Практичні результати курсу. Студенти повинні оволодіти категоріальним і понятійним апаратом щодо дослідження політичних інститутів та їх кількісних вимірів порівняльного аналізу, отримати знання стосовно еволюції і сучасного стану розвитку політичних інститутів у демократичних й авторитарних країнах світу (насамперед Європи). Наслідками вивчення курсу повинні стати знання про взаємозв'язок політичних інститутів у політичній системі, навички їхнього аналізу в порівняльній перспективі й орієнтування у тенденціях розвитку сучасних країн світу з огляду на ефективність тих політичних інститутів, які функціонують

у них. Студенти мають навчитись доказово і комплексно підходити до розуміння сучасного політичного процесу на основі кількісного аналізу політичних інститутів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу" студент/студентка буде:

знати:

- теоретичні і методологічні засади курсу;
- ключові відмінності понять "політичний інститут" та "політична інституція";
- сутність та типи феномену політичної системи;
- варіативність форм і систем державного правління;
- особливості використання форм та систем державного правління у різних регіонах і країнах світу;

вміти:

- застосовувати особливості та індикатори типологізації політичних інститутів і систем при аналізі інституційно-процесуальних атрибутів сучасної політики;
- на початковому рівні порівнювати чинні й історичні політичні інститути і системи при прогнозуванні перспектив політичного розвитку.

Крім того, в результаті успішного проходження навчальної дисципліни "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу" студент/студентка набуде такі *компетентності*:

- СК05: Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування;
- СК06: Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
- СК13: Здатність застосовувати теоретичні моделі ухвалення політичних рішень та формувати стратегії забезпечення прозорості процесу прийняття рішень.

Програмні результати навчання після вивчення навчальної дисципліни "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу":

- РН10: Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
- РН11: Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності;
- РН12: Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Доказова політологія і кількісні виміри порівняльного аналізу політичних інститутів. Теоретичні ефекти політичних інститутів

Вступне заняття. Ознайомлення з дисципліною і її структурою. Кількісний компаративний аналіз політичних інститутів: концептуалізація понять та теоретико-методологічна структуризація підходу. Індекси, індикатори, маркери, вимірювання: понятійно-категоріальний апарат кількісного порівняльного аналізу політичних інститутів. Методи порівняльних досліджень політичних інститутів на основі індексів становлення і класифікація. Теоретико-методологічні засади структурування кількісних вимірювань політичних інститутів. Теоретичні ефекти політичних інститутів. Теорія "замороження" партійних систем. Закон кубічного кореня. Закон Дюверже. Закон мінімально-переможних коаліцій. Теорема серединного виборця. Теорія централізації та децентралізації. Гіпотеза всеохоплення. Інші теоретичні ефекти політичних інститутів ("вирва причинності", теорія "початкового розташування", "дилема в'язня", закон Тінгстена, теорія перехресного тиску).

Основні поняття: порівняльний аналіз, доказова політологія, кількісні виміри, індекс, індикатор, вимір, вимірювання, змінна, маркер, оцінка, типи індексів, періоди науково становлення індексного аналізу, інституціоналізм, біхевіоралізм, неінституціоналізм, case-study, бінарне порівняння, регіональне порівняння, тематичне порівняння, крос-національне порівняння, крос-темпоральне порівняння, кластерний та факторний аналіз, казусно-орієнтовані порівняння, закон, гіпотеза, теорія, системний аналіз, функціоналізм, теорія раціонального вибору, "теорія замороження", закон кубічного кореня, закон Дюверже, закон мінімально-переможних коаліцій, теорема серединного виборця, теорія централізації та децентралізації, "залізний" закон олігархії, гіпотеза всеохоплення, закон Вагнера, теорія "початкового розташування", "вирва причинності", "дилема в'язня", закон Тінгстена, теорія перехресного тиску, теорія доміно, принцип балансу сил, J-крива Девіса, закон Мея, теорія залежності Франка, історичний закон Маркса, теорія конвергенції З. Бжезинські і С. Хантінгтона.

Тема 2. Інститут президентства. Повноваження президентів: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу: Частина 1

Теоретико-методологічні підходи до наукового аналізу інституту президентства. Оцінювання сили президентських повноважень: кількісні підходи. Оцінювання сили президентських повноважень М. Шугарта та Дж. Кері. Модель сили президентських повноважень Дж. МакГрегора. Модель вимірювання сили президентів О. Норгаарда та Л. Йоханнсена. Оцінювання сили президентських повноважень Дж. Хеллмана і Т. Фрая. Модель визначення президентських повноважень К. Лакі. Модель вимірювання сили президентських повноважень А. Сіароффа. Визначення сили президентських повноважень К. Армінгеона й Р. Карей.

Основні поняття: глава держави, монарх, президент, президентство, напрями досліджень інституту президента (інституційний, історичний, конституційний, психологічний, політичний), оцінювання сили президентських повноважень, композитний та складовий індекс, методи інтервального переліку, квантифікація політичних інститутів, формальні та фактичні повноваження президента, модель оцінювання сили президентів Шугарта та Кері, законодавчі та незаконотдавчі повноваження президентів, форма правління, індекс влади президента над кабінетом, індекс роздільного виживання, чисті форми правління, прем'єр-президенталізм, президент-парламентаризм, президенталізм та асамблейна незалежність, зважений індекс і незважений індекс, модель МакГрегора, символічні, церемо-

ніальні та процедурні повноваження президента, повноваження президента із призначення, політичні повноваження президента, модель Норгаарда та Йоханнсена, політичні, призначальні і символічні повноваження президента, реактивні і символічні президенти, глави держав із функціями спільного використання виконавчої влади, виконавчі глави держав, моделі Хеллмана й Фрая, виняткові й спільні повноваження президентів, залишкові повноваження президентів, модель Лакі, однопорядковий інтервальний аналіз, модель Сіароффа, синхронність виборів, дихотомічна система індексування, квазіпрезидентські та квазіпарламентські виборчі формули, президенталізм, дуалізація виконавчих повноважень, президентська і парламентська система урядування, класичний президенталізм, модифікований президенталізм, модель Армінгеона і Кареї.

Тема 3. Повноваження президентів: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу: Частина 2. Політичні та економічні наслідки президентства

Оцінювання сили президентських повноважень кількісні підходи. Індекс президенціалізації за методикою А. Кроувела. Методика визначення сили президентських повноважень Е. Тагієва. Українські моделі оцінювання сили президентських повноважень (моделі М. Зелінської, Ю. Сурганової, В. Литвина та Х. Забавської). Порівняння моделей вимірювання сили президентських повноважень. Зіставний підхід О. Зазнаєва. Мультипарадигмальний підхід Дж. Фортін. Мультипарадигмальний підхід Р. Елгі та Д. Дойла. Терміни повноважень президентів: політичні та економічні наслідки. Індекс ефективної кількості кандидатів у президенти.

Основні поняття: глава держави, президент, монарх, президентство, формальні і фактичні повноваження президента, оцінювання сили президентських повноважень, модель оцінювання сили, президенціалізація за методикою Кроувела, президенталізм та президенціалізація, парламентаризм та парламентаризація, рівень президенціалізації, індекс балансу законодавчої і виконавчої влади, "мінімалістська" концепція визначення політичних систем, чистий президенталізм, чистий парламентаризм, напівпрезиденталізм, злиття виконавчої та законодавчої гілок влади, подвійна структура виконавчої влади, гібридні системи, подвійне лідерство, виконавчо-законодавчий баланс, конституційна і політична президенціалізація, методика визначення сили президентських повноважень Тагієва, дескриптивний підхід оцінювання сили президентів, метод "контрольного списку", шкальний метод, суперпрезиденталізм, дисперсія влади, інституційний баланс, зважена модель повноважень президентів, українські моделі оцінювання сили президентів, індекс президентури Зелінської, модель Сурганової, підхід Литвина, підхід Забавської, коефіцієнти кореляції, порівняння моделей вимірювання сили президентів, наслідки термінів повноважень президентів, непараметричний тест, індекс ефективної кількості кандидатів у президенти.

Тема 4. Кількісні методи у порівняльному аналізі інститутів виконавчої влади. Стабільність й ефективність урядів і урядування

Стабільність урядів: кількісні виміри порівняльного аналізу. Індикатори та способи вимірювання урядової стабільності. Типи урядів і урядова стабільність. Індекс мінімально-переможних коаліцій. Індекс урядової сили і урядова сила перед парламентом. Міністерська стабільність. Маркерний аналіз повноважень прем'єр-міністрів. Ефективність урядів та систем урядування кількісні виміри аналізу. Внутрішні і зовнішні параметри ефективності урядів та систем урядування (модель Кауфмана, Краайа та Мастрucci "The Worldwide Governance Indicators").

Основні поняття: виконавча влада, уряд, урядовий кабінет і кабінет міністрів, дуалізм виконавчої влади, урядова стабільність (чи стабільність урядів), міністерська стабільність, рівновага та стаціонарність, стійкість та мінливість, індикатори урядової стабільності, способи вимірювання урядової стабільності, урядова тривалість та урядова довговіч-

ність, початок (народження) уряду, завершення уряду, урядове виживання, індекс урядової стабільності, урядовий обіг, розмір урядових кабінетів, тип урядового кабінету, індекс мінімально-переможних коаліцій, виконавчо-законодавчі відносини, конфлікт у системі виконавчої влади (внутрішньо-виконавчий конфлікт), партійні детермінанти урядової стабільності, індекс урядової сили та урядова сила перед парламентом, конструкції коаліційності, індекс композиції урядових кабінетів (індекс Шмідта), ідеологічний розрив урядових кабінетів, індекс ідеологічної різноманітності урядів Додда, маркерний аналіз сили прем'єр-міністрів, сила прем'єр-міністрів, міністерські перестановки і міністерський обіг, ефективність, урядування, урядова ефективність (як ефективність урядів), ефективність урядування, маркери урядової ефективності (внутрішні/зовнішні), моделі ефективності урядів та систем урядування, продуктивність, відповідальність та структурність, способи замірів організаційної ефективності, модель Кауфмана, Крааїа та Матруцці, "The Worldwide Governance Indicators".

Тема 5. Парламент і інститут парламентаризму: кількісні виміри аналізу

Порівняння повноважень/сили парламентів: кількісні виміри. Політична структуризація парламентів: кількісні виміри аналізу. Кількісні атрибути і моделі бікамералізму. Партійно-фракційні індикатори структуризації парламентів (сила, інституціоналізація, стійкість). Структуризація парламентів на рівні комітетів (сила, розмір, кількість й інституціоналізація). Парламентська мінливість: дефініювання й операціоналізація.

Основні поняття: парламент та парламентаризм, повноваження парламентів, політичні, законодавчі, міжнародні і контрольні повноваження парламенту, професіоналізм парламенту, сила парламенту, модель Фіша та Кроеніга, модель Панчак-Бялоблоцкої, структуризація парламентів, індикатори і маркери структуризації парламентів, бікамералізм, кількісні атрибути бікамералізму, моделі бікамералізму (еквівалентний та нееквівалентний, коеквівалентний/коеквівалентний з обмеженнями, обмежених виконавчих повноважень, консультативний, субординований), партійно-фракційна структуризація парламентів, інституціоналізація парламенту, рівні інституціоналізації парламентів, партійна стійкість парламенту, структуризація парламентів на рівні комітетів, комітет, кількість та розмір комітетів та підкомітетів, інституціоналізація комітетів, рівні інституціоналізації комітетів (низький, середній і високий), сила комітетів, рівні сили комітетів (низька, середня й велика), парламентська мінливість, парламентський обіг, електоральна мінливість, колювання голосів, закону "кубічного кореня" й "формула правильного куба", індекс диспропорційності виборчих систем.

Змістовий модуль 2

Тема 6. Кількість, фракціоналізація та сила політичних партій. Партійні системи

Кількість партій: політологічне трактування. Абсолютна кількість партій: розрахунок та значення. Ефективна кількість партій: операціоналізація та шляхи вимірювання. Моделі Лааксо і Таагапери, Молінера, Данлеві і Бусека, Голосова. Індекс найбільших виборчих і парламентських компонентів. Показник змагальності партій. Концепція релевантності політичних партій: теоретичне та практичне значення. Відносний розмір найбільших і найменших партій. Показник двопартійності партійних систем. Партійна фракціоналізація і фрагментація: операціоналізація емпіричних даних. Концептуальне визначення партійної (парламентської та електоральної) фракціоналізації та фрагментації. Операціоналізація партійної фракціоналізації: індекси парламентської та електоральної фракціоналізації Рея, гіперфракціоналізації Вілдгена та індекс Данлеві-Бусека. Партійна сила: порівняльне політологічне трактування. Концепція домінуючої партії способи вимірювання. Типи партійного домінування. Концепція основної (системної) партії. Концепція сильної партії.

Індекси партійної влади. Індекс електоральної успішності партій. Концепція "малої партії": невизначеність та проблема аналізу. системи: кількісні виміри порівняльного аналізу. Стабільність, стійкість й інституціоналізація партійних систем: патерни аналізу. Стабілізація партійних парламентських груп на основі оцінювання парламентського обігу

Основні поняття: політична партія, партійна система, вік партій, кількість партій, абсолютна кількість партій, ефективна кількість виборчих та парламентських партій, індекси ефективної кількості партій (модель Лааксо та Таагапери, модель Молінера, модель Голосова), індекс найбільших виборчих й парламентських компонентів, показник змагальності партій, релевантність політичних партій, відносний розмір партій, двопартійність партійних систем, партійна (електоральна і парламентська) фракціоналізація, партійна фрагментація, індекси парламентської та електоральної фракціоналізації Рея, індекс гіперфракціоналізації Вілдгена, індекс Данлеві-Бусека, партійна сила, домінуюча партія, типи партійного домінування (модель Бусека, модель Богаардса, модель О'Лірі, модель Пемпела, модель Блонделя, модель Сарторі, модель Данлеві), системна (чи основна) партія (модель Шофілда, Грофмана і Фельда), сильна партія (модель Лейвера і Шепсла, модель Шофілда та Грофмана), індекси партійної влади (індекс Баншофа, індекс Шеплі-Шубіка), індекс електоральної успішності партій, партійна система, моделі класифікації партійних систем, стабільність та стійкість партійних систем, інституціоналізація партійних систем, стабілізація парламентських груп.

Тема 7. Партійні ідеології: кількісні виміри порівняльного аналізу

Партійна ідеологія: кількісні виміри порівняльного аналізу. Ідеологія і поляризація у партійних системах: концептуальне визначення. Вимірювання ідеологічної різноманітності партій. Індекс ідеологічності. Зважений індекс ліво-правої електоральної поляризації Бенойта і Лейвера. Політичний спектр: індикатори та маркери політологічного аналізу. Одновимірні й одноосьові моделі політичного спектру. Багатовимірні/багатоосьові моделі політичного спектра.

Основні поняття: ідеологія, партійна ідеологія, ідеологічний спектр, політичний спектр, поляризація, ідеологічна різноманітність партій, індекс ідеологічності, зважений індекс ліво-правої електоральної поляризації Бенойта й Лейвера, одновимірні/одноосьові моделі спектру, багатовимірні/багатоосьові моделі спектру, праві партії, ліві партії, ліво-правий спектр, центризм, крайні ліві партії, крайні праві партії, політичні ідеологічні сім'ї партій, геометрична вісь політичного спектру, модель правого авторитаріанізму, теорія підкови, ліво-правий авторитаріанізм, спектрально-синкретичний вимір, модель Фергюсона, модель Айзенка, модель Рокіча, модель Нолана, модель Крісті і Мелцера, модель Фризького інституту, "World's Smallest Political Quiz", політичний компас, модель Грінберга й Джонаса, британська модель, модель Інглхарт, модель Мітчелла, "Manifesto Project".

Тема 8. Інститути виборів та виборчих систем: кількісні виміри аналізу

Електоральна мінливість (волатильність). Кількісні виміри електоральної мінливості (індекси Педерсена, Варвіка, Бартоліні й Мейра, загальної електоральної та парламентської мінливості, електоральна мінливість між виборчими та парламентськими блоками). Системи пропорційного представництва (або розподіл мандатів у пропорційних виборчих системах). Методи найбільшого залишку. Методи найбільшого середнього. Методи дільників. Інші методи. Пропорційність і диспропорційність виборчих систем і виборчих формул. Індекси пропорційності виборчих систем. Індекси диспропорційності виборчих систем. Індекс близькості (проксимальності) виборів.

Основні поняття: вибори, виборча система, електоральна мінливість (волатильність), кількісні виміри електоральної мінливості, індекс Педерсена, індекс Варвіка, індекс Бартоліні та Мейра, загальна електоральна мінливість, електоральна мінливість між пар-

ламентськими та виборчими блоками, системи пропорційного представництва, розподіл мандатів у пропорційних виборчих системах, методи найбільшого залишку, квота Хейра, квота Друпа, квота імперіалі, нормальна та посилена квота імперіалі, методи найбільшого середнього, метод д'Хондта, методи дільників, метод найменшого та найбільшого дільника, середнє арифметичне і геометричне, середнє гармонічне, датська система, метод Сант-Лаге, модифікований метод Сант-Лаге, пропорційність виборчих систем, індекс максимальних відхилень, індекс Рея, квадратичні індекси, індекс Салаі, індекс Гатєва, індекс представництва Грофмана, індекс Макі-Роуза, індекс Гюнтера, індекс Монро, індекси диспропорційності виборчих систем, індекс найменших квадратів Галлахера, індекс диспропорційності Луземор-Хенбі, індекс диспропорційності Грофмана, індекс диспропорційності Рея, індекс диспропорційності Лейпхарта, індекс диспропорційності Сант-Лаге, індекс переважного співвідношення Таагапери/Лааксо, індекс максимальної девіації виборчих систем Галлахера, близькість (проксимальність) виборів, індекс проксимальності виборів.

Тема 9. Інституційні виміри сучасних політичних режимів: Частина 1. Демократизація: кількісний компаративний аналіз

Демократія та демократизація: кількісні виміри порівняльного аналізу (індивідуальні проекти). Демократія/автократія і демократизація й авторитаризація: кількісні виміри аналізу (організаційні проекти). Проект "Політія". Проекти Тату Ванханена. "Свобода в світі". Свобода преси: кількісні виміри аналізу. Економічна свобода: кількісні виміри аналізу.

Основні поняття: демократія, автократія, демократизація, авторитаризація, політична демократія, індекс політичної демократії Ф. Катрайта, індекс демократичної дії Д. Нейбауера, індекс демократизації Т. Ванханена, індекс демократії К. Боллена, індекс демократизації Р. Гастіла, "новий індекс демократизації" К. Херпфера, політія, проект "Політія", демократія і анократія, політичний транзит, проекти Тату Ванханена (Гельсінського університету), індекс рівня демократизації, громадянські права та політичні свободи "Freedom House", "Свобода у світі", свобода преси, "Індекс свободи преси" організації "Репортери без меж", свобода мережі, економічна свобода, політична свобода, позитивна свобода, "Індекс економічної свободи" фонду "Спадщина", "Економічна свобода у світі" інститутів Катона і Фрейзера, види економічної свободи.

Тема 10. Інституційні виміри сучасних політичних режимів: Частина 2. Трансформація та глобалізація: кількісний компаративний аналіз

Політична трансформація: кількісні виміри порівняльного аналізу. Індекс людського розвитку. "Нації у транзиті" та "Країни на роздоріжжі". Проекти фонду Бертельсманна: індекс трансформації і індикатори сталого урядування. "Transparency International": індекс сприйняття корупції, світовий барометр корупції, індекс хабародавців. Глобалізація: кількісні виміри аналізу. КОФ індекс глобалізації. Індекс глобалізації А.Т. Kearney. CSGR індекс глобалізації. GlobalIndex проекту "TransEurope". Індекс Маастрихтського університету.

Основні поняття: політична трансформація, транзит, індекс людського розвитку, індекс якості життя, індекс фізичної якості життя, валове національне щастя, міжнародний індекс щастя, істинний показник прогресу, індекс гендерної нерівності, індикатор справжнього прогресу, проект "Нації у транзиті", політичний та економічний транзит, консолідовані демократії, напівконсолідовані демократії, перехідні режими, напівконсолідовані автократії, консолідовані автократії, проект "Країни на роздоріжжі", проекти фонду Бертельсманна, індекс трансформації Бертельсманна, статусний індекс, політична та економічна трансформація, індекс управління, індикатори сталого урядування, проекти організації "Transparency International", індекс сприйняття корупції, світовий барометр корупції, індекс хабародавців, глобалізація, мундіалізація, Індекс глобалізації А.Т. Kearney, CSGR індекс глобалізації, КОФ індекс глобалізації, GlobalIndex, Індекс Маастрихтського університету.

4. Структура навчальної дисципліни

Розділи і теми курсу	Кількість годин			
	Р А З О М	Л Е К Ц І Й Н И Х	С Е М І Н А Р С Ь К И Х	С А М О С Т І Й Н И Х
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1				
<i>Тема 1. Доказова політологія і кількісні виміри порівняльного аналізу політичних інститутів. Теоретичні ефекти політичних інститутів.</i>	10	2	2	6
<i>Тема 2. Інститут президентства. Повноваження президентів: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу: Частина 1.</i>	17	4	2	11
<i>Тема 3. Повноваження президентів: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу: Частина 2. Політичні та економічні наслідки президентства.</i>	17	4	2	11
<i>Тема 4. Кількісні методи у порівняльному аналізі інститутів виконавчої влади. Стабільність й ефективність урядів і урядування.</i>	12	3	1	8
<i>Тема 5. Парламент і інститут парламентаризму: кількісні виміри аналізу.</i>	12	3	1	8
УСЬОГО ЗА ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1	68	16	8	44
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2				
<i>Тема 6. Кількість, фракціоналізація та сила політичних партій. Партійні системи.</i>	17	4	2	11
<i>Тема 7. Партійні ідеології: кількісні виміри порівняльного аналізу.</i>	17	4	2	11
<i>Тема 8. Інститути виборів та виборчих систем: кількісні виміри аналізу.</i>	17	4	2	11
<i>Тема 9. Інституційні виміри сучасних політичних режимів: Частина 1. Демократизація: кількісний компаративний аналіз.</i>	8	2	1	5
<i>Тема 10. Інституційні виміри сучасних політичних режимів: Частина 2. Трансформація та глобалізація: кількісний компаративний аналіз</i>	8	2	1	5
УСЬОГО ЗА ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2	67	16	8	43
УСЬОГО:	135	32	16	87

5. Теми семінарських занять

Змістовий модуль 1

Семінар 1

Доказова політологія і кількісні виміри порівняльного аналізу політичних інститутів. Теоретичні ефекти політичних інститутів

1. Кількісний компаративний аналіз політичних інститутів: концептуалізація понять та теоретико-методологічна структуризація підходу.
 - a. Індекси, індикатори, маркери, вимірювання: понятійно-категоріальний апарат кількісного порівняльного аналізу політичних інститутів.
 - b. Методи порівняльних досліджень політичних інститутів на основі індексів становлення та класифікація.
 - c. Теоретико-методологічні засади структурування кількісних вимірювань політичних інститутів.
2. Теоретичні ефекти політичних інститутів.
 - a. Теорія "замороження" партійних систем.
 - b. Закон кубічного кореня.
 - c. Закон Дюверже.
 - d. Закон мінімально-переможних коаліцій.
 - e. Теорема серединного виборця.
 - f. Теорія централізації та децентралізації.
 - g. Гіпотеза всеохоплення.
 - h. Інші теоретичні ефекти політичних інститутів ("вирва причинності", теорія "початкового розташування", "дилема в'язня", закон Тінгстена, теорія перехресного тиску).

Основні поняття: порівняльний аналіз, доказова політологія, кількісні виміри, індекс, індикатор, вимір, вимірювання, змінна, маркер, оцінка, типи індексів, періоди науково становлення індексного аналізу, інституціоналізм, біхевіоралізм, неоінституціоналізм, case-study, бінарне порівняння, регіональне порівняння, тематичне порівняння, крос-національне порівняння, крос-темпоральне порівняння, кластерний та факторний аналіз, казусно-орієнтовані порівняння, закон, гіпотеза, теорія, системний аналіз, функціоналізм, теорія раціонального вибору, "теорія замороження", закон кубічного кореня, закон Дюверже, закон мінімально-переможних коаліцій, теорема серединного виборця, теорія централізації та децентралізації, "залізний" закон олігархії, гіпотеза всеохоплення, закон Вагнера, теорія "початкового розташування", "вирва причинності", "дилема в'язня", закон Тінгстена, теорія перехресного тиску, теорія доміно, принцип балансу сил, J-крива Девіса, закон Мея, теорія залежності Франка, історичний закон Маркса, теорія конвергенції З. Бжезинські і С. Хантінгтона.

Семінар 2

Інститут президентства. Повноваження президентів: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу: Частина 1

1. Теоретико-методологічні підходи до наукового аналізу інституту президентства.
2. Оцінювання сили президентських повноважень: кількісні підходи:
 - a. Оцінювання сили президентських повноважень М. Шугарта та Дж. Кері.
 - b. Модель сили президентських повноважень Дж. МакГрегора.
 - c. Модель вимірювання сили президентів О. Норгаарда і Л. Йоханнсена.
 - d. Оцінювання сили президентських повноважень Дж. Хеллмана і Т. Фрая.

- e. Модель визначення президентських повноважень К. Лакі.
- f. Модель вимірювання сили президентських повноважень А. Сіароффа.
- g. Визначення сили президентських повноважень К. Армінгеона й Р. Карей.

Основні поняття: глава держави, монарх, президент, президентство, напрями досліджень інституту президента (інституційний, історичний, конституційний, психологічний, політичний), оцінювання сили президентських повноважень, композитний та складовий індекс, методи інтервального переліку, квантифікація політичних інститутів, формальні та фактичні повноваження президента, модель оцінювання сили президентів Шугарта та Кері, законодавчі та незаконодавчі повноваження президентів, форма правління, індекс влади президента над кабінетом, індекс роздільного виживання, чисті форми правління, прем'єр-президенталізм, президент-парламентаризм, президенталізм та асамблейна незалежність, зважений індекс і незважений індекс, модель МакГрегора, символічні, церемоніальні та процедурні повноваження президента, повноваження президента із призначення, політичні повноваження президента, модель Норгаарда та Йоханнсена, політичні, призначальні і символічні повноваження президента, реактивні і символічні президенти, глави держав із функціями спільного використання виконавчої влади, виконавчі глави держав, моделі Хеллмана й Фрая, виняткові й спільні повноваження президентів, залишкові повноваження президентів, модель Лакі, однопорядковий інтервальный аналіз, модель Сіароффа, синхронність виборів, дихотомічна система індексування, квазіпрезидентські та квазіпарламентські виборчі формули, президенталізм, дуалізація виконавчих повноважень, президентська і парламентська система урядування, класичний президенталізм, модифікований президенталізм, модель Армінгеона і Карей.

Семінар 3

Повноваження президентів: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу: Частина 2. Політичні та економічні наслідки президентства

1. Оцінювання сили президентських повноважень кількісні підходи:
 - a. Індекс президенціалізації за методикою А. Кроувела.
 - b. Методика визначення сили президентських повноважень Е. Тагієва.
 - c. Українські моделі оцінювання сили президентських повноважень (моделі М. Зелінської, Ю. Сурганової, В. Литвина, Х. Забавської).
2. Порівняння моделей вимірювання сили президентських повноважень:
 - a. Зіставний підхід О. Зазнаєва.
 - b. Мультипарадигмальний підхід Дж. Фортін.
 - c. Мультипарадигмальний підхід Р. Елгі та Д. Дойла.
3. Терміни повноважень президентів: політичні та економічні наслідки.
4. Індекс ефективної кількості кандидатів у президенти.

Основні поняття: глава держави, президент, монарх, президентство, формальні і фактичні повноваження президента, оцінювання сили президентських повноважень, модель оцінювання сили, президенціалізація за методикою Кроувела, президенталізм та президенціалізація, парламентаризм та парламентаризація, рівень президенціалізації, індекс балансу законодавчої і виконавчої влади, "мінімалістська" концепція визначення політичних систем, чистий президенталізм, чистий парламентаризм, напівпрезиденталізм, злиття виконавчої та законодавчої гілок влади, подвійна структура виконавчої влади, гібридні системи, подвійне лідерство, виконавчо-законодавчий баланс, конституційна і політична президенціалізація, методика визначення сили президентських повноважень Тагієва, дескриптивний підхід оцінювання сили президентів, метод "контрольного списку", шкальний метод, суперпрезиденталізм, дисперсія влади, інституційний баланс, зважена модель повноважень президентів, українські моделі оцінювання сили президентів, індекс прези-

дентури Зелінської, модель Сурганової, підхід Литвина, підхід Забавської, коефіцієнти кореляції, порівняння моделей вимірювання сили президентів, наслідки термінів повноважень президентів, непараметричний тест, індекс ефективної кількості кандидатів у президенти.

Семінар 4

Частина 1

Кількісні методи у порівняльному аналізі інститутів виконавчої влади. Стабільність й ефективність урядів і урядування

1. Стабільність урядів: кількісні виміри порівняльного аналізу:
 - a. Концептуальне визначення поняття "стабільність урядів". Індикатори та способи вимірювання урядової стабільності.
 - b. Типи урядів і урядова стабільність. Індекс мінімально-переможних коаліцій.
 - c. Партійні та виборчі детермінанти урядової стабільності. Індекс урядової сили та урядова сила перед парламентом.
 - d. Міністерська стабільність. Співвідношення з урядовою стабільністю.
2. Маркерний аналіз повноважень прем'єр-міністрів.
3. Ефективність урядів і систем урядування кількісні виміри аналізу:
 - a. Концептуальне визначення ефективності урядів та систем урядування підходи до порівняльного політологічного аналізу.
 - b. Внутрішні параметри урядової ефективності.
 - c. Зовнішні параметри ефективності урядів та систем урядування (модель Кауфмана, Крайя та Мастрucci "The Worldwide Governance Indicators").

Основні поняття: виконавча влада, уряд, урядовий кабінет і кабінет міністрів, дуалізм виконавчої влади, урядова стабільність (чи стабільність урядів), міністерська стабільність, рівновага та стаціонарність, стійкість та мінливість, індикатори урядової стабільності, способи вимірювання урядової стабільності, урядова тривалість та урядова довговічність, початок (народження) уряду, завершення уряду, урядове виживання, індекс урядової стабільності, урядовий обіг, розмір урядових кабінетів, тип урядового кабінету, індекс мінімально-переможних коаліцій, виконавчо-законодавчі відносини, конфлікт у системі виконавчої влади (внутрішньо-виконавчий конфлікт), партійні детермінанти урядової стабільності, індекс урядової сили та урядова сила перед парламентом, конструкції коаліційності, індекс композиції урядових кабінетів (індекс Шмідта), ідеологічний розрив урядових кабінетів, індекс ідеологічної різноманітності урядів Додда, маркерний аналіз сили прем'єр-міністрів, сила прем'єр-міністрів, міністерські перестановки і міністерський обіг, ефективність, урядування, урядова ефективність (як ефективність урядів), ефективність урядування, маркери урядової ефективності (внутрішні/зовнішні), моделі ефективності урядів та систем урядування, продуктивність, відповідальність та структурність, способи замірів організаційної ефективності, модель Кауфмана, Крайя та Мастрucci, "The Worldwide Governance Indicators".

Частина 2

Парламент і інститут парламентаризму: кількісні виміри аналізу

1. Порівняння повноважень/сили парламентів: кількісні виміри політичного аналізу (модель С. Фіша та М. Кроєніга, модель Панчак-Бялоблоцкої).
2. Політична структуризація парламентів: кількісні виміри компаративного аналізу.
 - a. Кількісні атрибути бікамералізму. Моделі бікамералізму.

- b. Партиїно-фракційні індикатори структуризації парламентів: кількісні виміри компаративного аналізу (сила, інституціоналізація, стійкість).
 - c. Структуризація парламентів на рівні комітетів: кількісний аналіз (сила, розмір, кількість та інституціоналізація).
3. Парламентська мінливість: дефініювання та операціоналізація.
- a. Парламентська й електоральна мінливість.
 - b. Коливання голосів і парламентська мінливість. Закон "кубічного кореня", формула правильного куба.

Основні поняття: парламент та парламентаризм, повноваження парламентів, політичні, законодавчі, міжнародні і контрольні повноваження парламенту, професіоналізм парламенту, сила парламенту, модель Фіша та Кроєніга, модель Панчак-Бялоблоцкої, структуризація парламентів, індикатори і маркери структуризації парламентів, бікамералізм, кількісні атрибути бікамералізму, моделі бікамералізму (еквівалентний та нееквівалентний, коеквівалентний/коеквівалентний з обмеженнями, обмежених виконавчих повноважень, консультативний, субординований), партиїно-фракційна структуризація парламентів, інституціоналізація парламенту, рівні інституціоналізації парламентів, партиїна стійкість парламенту, структуризація парламентів на рівні комітетів, комітет, кількість та розмір комітетів та підкомітетів, інституціоналізація комітетів, рівні інституціоналізації комітетів (низький, середній і високий), сила комітетів, рівні сили комітетів (низька, середня й велика), парламентська мінливість, парламентський обіг, електоральна мінливість, коливання голосів, закону "кубічного кореня" й "формула правильного куба", індекс диспропорційності виборчих систем.

Змістовий модуль 2

Семінар 5

Кількість, фракціоналізація та сила політичних партиї. Партиїні системи

1. Кількість партиї: політологічне трактування:
 - a. Абсолютна кількість партиї: розрахунок та значення.
 - b. Ефективна кількість партиї: операціоналізація та шляхи вимірювання. Моделі Лааксо і Таагапери, Молінера, Данлеві і Бусека, Голосова. Індекс найбільших виборчих і парламентських компонентів. Показник змагальності партиї.
 - c. Концепція релевантності політичних партиї: теоретичне та практичне значення. Відносний розмір найбільших і найменших партиї.
 - d. Показник двопартиїності партиїних систем.
2. Партиїна фракціоналізація і фрагментація: операціоналізація емпіричних даних:
 - a. Концептуальне визначення партиїної (парламентської та електоральної) фракціоналізації та фрагментації.
 - b. Операціоналізація партиїної фракціоналізації: індекси парламентської та електоральної фракціоналізації Рея, гіперфракціоналізації Вілдгена та індекс Данлеві-Бусека.
3. Партиїна сила: порівняльне політологічне трактування:
 - a. Концепція домінуючої партиї способи вимірювання. Типи партиїного домінування (модель Бусека, модель Данлеві, модель Богаардса, модель Пемпела, модель Блонделя, модель Сарторі, модель О'Лірі).
 - b. Концепція основної (системної) партиї (модель Шофілда, Грофмана та Фельда).
 - c. Концепція сильної партиї (модель Лейвера й Шепсла, модель Шофілда та Грофмана). Індекси партиїної влади (індекс Баншофа, індекс Шеплі-Шубіка). Індекс електоральної успішності партиї.
 - d. Концепція "малої партиї": невизначеність і проблема аналізу.

4. **Партійні системи: кількісні виміри порівняльного аналізу:**
 - a. Моделі Дюверже, Даля, Блонделя, Роккана, Сарторі, Сміта, Вейра, Маєра, Сіароффа, Волінца, Блау, Лейвера та Бенойта, Осадчука.
 - b. Стабільність, стійкість й інституціоналізація партійних систем: патерни аналізу. Стабілізація партійних парламентських груп на основі оцінювання парламентського обігу.

Основні поняття: політична партія, партійна система, вік партій, кількість партій, абсолютна кількість партій, ефективна кількість виборчих та парламентських партій, індекси ефективної кількості партій (модель Лааксо та Таагапери, модель Молінера, модель Голосова), індекс найбільших виборчих й парламентських компонентів, показник змагальності партій, релевантність політичних партій, відносний розмір партій, двопартійність партійних систем, партійна (електоральна і парламентська) фракціоналізація, партійна фрагментація, індекси парламентської та електоральної фракціоналізації Рея, індекс гіперфракціоналізації Вілдгена, індекс Данлеві-Бусека, партійна сила, домінуюча партія, типи партійного домінування (модель Бусека, модель Богаардса, модель О'Лірі, модель Пемпела, модель Блонделя, модель Сарторі, модель Данлеві), системна (чи основна) партія (модель Шофілда, Грофмана і Фельда), сильна партія (модель Лейвера і Шепсла, модель Шофілда та Грофмана), індекси партійної влади (індекс Баншофа, індекс Шеплі-Шубіка), індекс електоральної успішності партій, партійна система, моделі класифікації партійних систем, стабільність та стійкість партійних систем, інституціоналізація партійних систем, стабілізація парламентських груп.

Семінар 6

Партійні ідеології: кількісні виміри порівняльного аналізу

1. **Партійна ідеологія: кількісні виміри порівняльного аналізу:**
 - a. Ідеологія і поляризація у партійних системах: концептуальне визначення.
 - b. Вимірювання ідеологічної різноманітності партій. Індекс ідеологічності. Зважений індекс ліво-правої електоральної поляризації Бенойта і Лейвера.
2. **Політичний спектр: індикатори та маркери політологічного аналізу:**
 - a. Одновимірні/одноосьові моделі політичного спектру.
 - b. Багатовимірні/багатоосьові моделі політичного спектру.

Основні поняття: ідеологія, партійна ідеологія, ідеологічний спектр, політичний спектр, поляризація, ідеологічна різноманітність партій, індекс ідеологічності, зважений індекс ліво-правої електоральної поляризації Бенойта й Лейвера, одновимірні/одноосьові моделі спектру, багатовимірні/багатоосьові моделі спектру, праві партії, ліві партії, ліво-правий спектр, центризм, крайні ліві партії, крайні праві партії, політичні ідеологічні сім'ї партій, геометрична вісь політичного спектру, модель правого авторитаріанізму, теорія підкови, ліво-правий авторитаріанізм, спектрально-синкретичний вимір, модель Фергюсона, модель Айзенка, модель Рокіча, модель Нолана, модель Крісті і Мелцера, модель Фризького інституту, "World's Smallest Political Quiz", політичний компас, модель Грінберга й Джонаса, британська модель, модель Інглхарта, модель Мітчелла, "Manifesto Project".

Семінар 7

Інститути виборів та виборчих систем: кількісні виміри аналізу

1. **Електоральна мінливість (волатильність):**
 - a. Концептуальне визначення електоральної мінливості.

- b. Кількісні виміри електоральної мінливості (індекси Педерсена, Варвіка, Бартоліні й Мейра, загальної електоральної та парламентської мінливості, електоральна мінливості між виборчими та парламентськими блоками).
2. Системи пропорційного представництва (або розподіл мандатів у пропорційних виборчих системах):
 - a. Методи найбільшого залишку (квота Хейра, квота Хагенбах-Бішофа, квота Друпа, квота імперіалі, нормальна та посилена квота імперіалі).
 - b. Методи найбільшого середнього (метод д'Хондта).
 - c. Методи дільників (метод найменшого та найбільшого дільника, середнє арифметичне і геометричне, середнє гармонічне, датська система, метод Сант-Лаге, модифікований метод Сант-Лаге, угорський метод Сант-Лаге).
 - d. Інші методи (метод Хантінгтона, метод Адамса). Порівняння методів поділу мандатів у парламенті.
 3. Пропорційність/диспропорційність виборчих систем і виборчих формул:
 - a. Концептуальне визначення пропорційності і диспропорційності виборчих систем.
 - b. Індекси пропорційності виборчих систем (індекс максимальних відхилень, індекс Рея, квадратичні індекси, індекс Салаі, індекс Гатєва, індекс представництва Грофмана, індекс Гюнтера, індекс Макі-Роуза, індекс Монро).
 - c. Індекси диспропорційності виборчих систем (індекс диспропорційності Рея, індекс найменших квадратів Галлахера, індекс диспропорційності виборчих систем Луземор-Хенбі, індекс диспропорційності Грофмана, індекс диспропорційності Лейпхарта, індекс диспропорційності Сант-Лаге, індекс переважного співвідношення Таагапери/Лааксо, індекс максимальної девіації виборчих систем Галлахера).
 - d. Індекс близькості (проксимальності) виборів.

Основні поняття: вибори, виборча система, електоральна мінливість (волатильність), кількісні виміри електоральної мінливості, індекс Педерсена, індекс Варвіка, індекс Бартоліні та Мейра, загальна електоральна мінливість, електоральна мінливість між парламентськими та виборчими блоками, системи пропорційного представництва, розподіл мандатів у пропорційних виборчих системах, методи найбільшого залишку, квота Хейра, квота Друпа, квота імперіалі, нормальна та посилена квота імперіалі, методи найбільшого середнього, метод д'Хондта, методи дільників, метод найменшого та найбільшого дільника, середнє арифметичне і геометричне, середнє гармонічне, датська система, метод Сант-Лаге, модифікований метод Сант-Лаге, пропорційність виборчих систем, індекс максимальних відхилень, індекс Рея, квадратичні індекси, індекс Салаі, індекс Гатєва, індекс представництва Грофмана, індекс Макі-Роуза, індекс Гюнтера, індекс Монро, індекси диспропорційності виборчих систем, індекс найменших квадратів Галлахера, індекс диспропорційності Луземор-Хенбі, індекс диспропорційності Грофмана, індекс диспропорційності Рея, індекс диспропорційності Лейпхарта, індекс диспропорційності Сант-Лаге, індекс переважного співвідношення Таагапери/Лааксо, індекс максимальної девіації виборчих систем Галлахера, близькість (проксимальність) виборів, індекс проксимальності виборів.

Семінар 8

Частина 1

Інституційні виміри сучасних політичних режимів: Частина 1. Демократизація: кількісний компаративний аналіз

1. Демократія та демократизація кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу (індивідуальні проекти): індекс політичної демократії Ф. Катрайта, індекс демократичної дії Д. Нейбауера, індекс демократизації Т. Ванханена, індекс політичної демократії К. Боллена, індекс демократизації Р. Гастіла, "новий індекс демократизації" К. Херпфера.

2. Демократія/автократія і демократизація/авторитаризація: кількісні виміри аналізу (організаційні проекти):
 - a. Проект "Політія".
 - b. Проекти Тату Ванханена (Гельсінського університету).
 - c. Громадянські права і політичні свободи у проекті "Свобода в світі" організації "Freedom House".
3. Свобода преси: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу:
 - a. "Індекс свободи преси" організації "Репортери без меж".
 - b. Проекти організації "Freedom House".
4. Економічна свобода: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу:
 - a. "Економічна свобода у світі" інститутів Катона та Фрейзера.
 - b. "Індекс економічної свободи" фонду "Спадщина".
 - c. "Світовий огляд економічної свободи" "Freedom House".

Основні поняття: демократія, автократія, демократизація, авторитаризація, політична демократія, індекс політичної демократії Ф. Катрайта, індекс демократичної дії Д. Нейбауера, індекс демократизації Т. Ванханена, індекс демократії К. Боллена, індекс демократизації Р. Гастіла, "новий індекс демократизації" К. Херпфера, політія, проект "Політія", демократія і автократія, політичний транзит, проекти Тату Ванханена (Гельсінського університету), індекс рівня демократизації, громадянські права та політичні свободи "Freedom House", "Свобода у світі", свобода преси, "Індекс свободи преси" організації "Репортери без меж", свобода мережі, економічна свобода, політична свобода, позитивна свобода, "Індекс економічної свободи" фонду "Спадщина", "Економічна свобода у світі" інститутів Катона і Фрейзера, види економічної свободи.

Частина 2

Інституційні виміри сучасних політичних режимів: Частина 2. Трансформація та глобалізація: кількісний компаративний аналіз

1. Політична трансформація: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу:
 - a. Індекс людського розвитку.
 - b. Проекти організації "Freedom House": "Нації у транзиті" та "Країни на роздоріжжі".
 - c. Проекти фонду Бертельсманна: індекс трансформації Бертельсманна та індикатори сталого урядування.
 - d. Проекти організації "Transparency International".
2. Глобалізація: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу:
 - a. КОФ індекс глобалізації.
 - b. Індекс глобалізації А.Т. Kearney.
 - c. CSGR індекс глобалізації.
 - d. GlobalIndex проекту "TransEurope".
 - e. Індекс глобалізації Маастрихтського університету.

Основні поняття: політична трансформація, транзит, індекс людського розвитку, індекс якості життя, індекс фізичної якості життя, валове національне щастя, міжнародний індекс щастя, істинний показник прогресу, індекс гендерної нерівності, індикатор справжнього прогресу, проект "Нації у транзиті", політичний та економічний транзит, консолідовані демократії, напівконсолідовані демократії, перехідні режими, напівконсолідовані автократії, консолідовані автократії, проект "Країни на роздоріжжі", проекти фонду Бертельсманна, індекс трансформації Бертельсманна, статусний індекс, політична та економічна трансформація, індекс управління, індикатори сталого урядування, проекти організації "Transparency International", індекс сприйняття корупції, світовий барометр корупції, індекс хабародавців, глобалізація, мундіалізація, індекси глобалізації.

6. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальною програмою.

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Тема 1. Доказова політологія і кількісні виміри порівняльного аналізу політичних інститутів. Теоретичні ефекти політичних інститутів (детальніший або самостійний розгляд окремих питань теми)</i>	6
2	<i>Тема 2. Інститут президентства. Повноваження президентів: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу: Частина 1 (детальніший або самостійний розгляд окремих питань теми)</i>	11
3	<i>Тема 3. Повноваження президентів: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу: Частина 2. Політичні та економічні наслідки президентства (детальніший або самостійний розгляд окремих питань теми)</i>	11
4	<i>Тема 4. Кількісні методи у порівняльному аналізі інститутів виконавчої влади. Стабільність й ефективність урядів і урядування (детальніший або самостійний розгляд окремих питань теми)</i>	8
5	<i>Тема 5. Парламент і інститут парламентаризму: кількісні виміри аналізу (детальніший або самостійний розгляд окремих питань теми)</i>	8
6	<i>Тема 6. Кількість, фракціоналізація та сила політичних партій. Партійні системи (детальніший або самостійний розгляд окремих питань теми)</i>	11
7	<i>Тема 7. Партійні ідеології: кількісні виміри порівняльного аналізу (детальніший або самостійний розгляд окремих питань теми)</i>	11
8	<i>Тема 8. Інститути виборів та виборчих систем: кількісні виміри аналізу (детальніший або самостійний розгляд окремих питань теми)</i>	11
9	<i>Тема 9. Інституційні виміри сучасних політичних режимів: Частина 1. Демократизація: кількісний компаративний аналіз (детальніший або самостійний розгляд окремих питань теми)</i>	5
10	<i>Тема 10. Інституційні виміри сучасних політичних режимів: Частина 2. Трансформація та глобалізація: кількісний компаративний аналіз (детальніший або самостійний розгляд окремих питань теми)</i>	5
Разом		87

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальною програмою.

9. Методи навчання

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота. Також передбачено колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки, групові розрахункові роботи, навчальні спільноти, тьюторство і т.д.), проектно-орієнтоване навчання, дискусії, аналіз статистичних баз даних.

На лекційних заняттях використовуються головно: словесні методи (розповідь, бесіда, пояснення, лекція, діалог); наочні і практичні методи (ілюстрація, демонстрація, а також презентація); метод синтезу, аналізу, індукції, дедукції тощо. На семінарських заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, репродуктивний, інтерактивний методи тощо. У рамках самостійної роботи застосовуються дослідницькі методи. Розрахункові роботи будуть обговорюватись і виконуватись в рамках лекцій, семінарів та самостійної роботи.

10. Методи контролю

Оцінка знань, умінь і практичних навиків студента з дисципліни "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу" здійснюється за 100-бальною шкалою.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- практичні/самостійні тощо – 35% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 35);
- контрольні заміри (модулі) – 15% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 15);
- залік – 50% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 50).

Поточний контроль знань студентів проводять за трьома складовими:

- контроль систематичності та активності роботи студента впродовж семестру;
- контроль за виконанням модульних завдань/контрольних замірів;
- контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання і розрахункових робіт.

При контролі систематичності й активності роботи студентів оцінці підлягають:

- самостійна робота студентів;
- відвідування й активність на семінарських заняттях;
- рівень засвоєння знань програмного матеріалу.

Поточний контроль успішності здійснюється за наступною шкалою: "5" – відмінно, "4" – добре, "3" – задовільно, "2" – доповнення, "1" – коментарі (участь у дискусії). Реферат, доповідь – 4 бали; есе – 3 бали (дозволено лише по одному реферату, доповіді або есе). Контроль знань за результатами модулів (передбачено два) сумарно оцінюється в 15 балів. Форма підсумкового контролю – залік у комбінованій (усній та тестовій) формі в кінці семестру.

11. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується заліком, становить за поточну успішність 50 балів. На заліку студент також може отримати 50 балів.

Поточний контроль та самостійна робота				Підсумковий контроль (залік)	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		50	100
Теми 1–5 (семінари 1–4)		Теми 6–10 (семінари 5–8)			

1 ... 8, 9 ... 10 – теми курсу у межах змістових модулів або семінарів (за порядком).

При оформленні документів за залікову сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	Рейтингова шкала	Шкала ECTS	Пояснення	
5 (відмінно)	90-100	A	Відмінно	Зараховано
4 (добре)	81-89	B	Дуже добре	
	71-80	C	Добре	
3 (задовільно)	61-70	D	Задовільно	
	51-60	E	Достатньо	
2 (незадовільно)	25-50	FX	Незадовільно	Не зараховано
	0-24	F	Незадовільно без права перездачі	

12. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу".
2. Силабус і схема курсу "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу".
3. Методичні рекомендації для студентів з курсу "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу" з планом проведення лекційних та семінарських занять і самостійної роботи з курсу, з методами контролю і правилами розподілу балів студентам, а також з питаннями до підсумкового заліку.

13. Основна та додаткова література

Основна література:

1. Литвин В. Атрибути та різновиди напівпрезидентської системи правління в Європі: інституційно-процесуальний і політично-поведінковий аспекти: монографія. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2018. 636 с.
2. Литвин В. Політичні режими сучасності: інституційні та процесуальні виміри аналізу. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. 632 с.
3. Панчак-Бялоблоцка Н. Політична структуризація парламентів країн Центральної Європи: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 324 с.
4. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. К.: АртЕк, 2001. 224 с.
5. Monroe K. Contemporary Empirical Political Theory. University of California Press, 1997. 329 p.
6. Shepsle K. Analyzing Politics: Rationality, Behavior, and Institutions. W.W. Norton, 2010. 548 p.

Додаткова література:

1. Кармазіна М., Шурбована О. "Інститут" та "інституція": проблема розрізнення понять // Політичний менеджмент. 2006. № 4. С. 10–19.
2. Литвин В. Релевантність або нерелевантність "малих" партій: теоретизація, особливості та вияви // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. 2022. Вип. 22 (31). С. 17-26.
3. Панчак-Бялоблоцка Н. Теоретичні патерни й емпіричні показники стабільності урядів меншості у європейських парламентських демократіях // SHV. 2017. Vol. 3. No. С. 45-56.
4. Elgie R., Doyle D. Maximizing the Reliability of Cross-National Measures of Presidential Power // British Journal of Political Science. 2016. Vol. 46. No. 4. P. 731-741.
5. Fish S. Stronger Legislatures, Stronger Democracies // Journal of Democracy. 2006. Vol. 17. No. 1. P. 5-20.
6. Meijers M., Zaslove A. Measuring populism in political parties: Appraisal of a new approach // Comparative political studies. 2021. Vol. 54. No. 2. P. 372-407.
7. Romanyuk A., Lytvyn V. Electoral performance of new political parties in Ukraine: The context of electoral volatility at the parliamentary level (1998–2019) // The Czech Journal of Political Science. 2021. Vol. 3. P. 274–292.
8. Siaroff A. Comparative presidencies: The inadequacy of the presidential, semi-presidential and parliamentary distinction // European Journal of Political Research. 2003. Vol. 42. P. 287-312.

Інтернет-джерела:

1. Döring H., Manow P. Parliaments and governments database (ParlGov): Information on parties, elections and cabinets in modern democracies. URL: <http://www.parlgov.org/>
2. Freedom in the World. URL: <http://www.freedomhouse.org/report-types/freedom-world>

3. Polity IV Project: Political Regime Characteristics and Transitions, 1800–2013.
URL: <http://www.systemicpeace.org/polity/polity4.htm>
4. Nations in Transit. URL: <http://www.freedomhouse.org/report-types/nations-transit>
5. Varieties of democracy. URL: <https://v-dem.net/>

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з науково-педагогічної роботи

" _____ " _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"Політичні інститути: кількісні виміри аналізу"

Форма навчання	Курс	Семестр	Заг. обсяг (год.)	Всього аудит. (год.)	У тому числі (год.):			Самостійна робота (год.)	Контрольні (модульні) роботи (шт.)	Розрахунково-графічні роботи	Курсові проекти (роботи)	Залік (сем.)	Екзамен (сем.)
					Лекції	Лабораторні	Практичні/ семінарські						
Денна	III	V	135	48	32	0	16	87	2	0	0	5	0

Робоча програма складена на основі ОПП "ПОЛІТОЛОГІЯ" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 "Політологія" галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки".

Робоча програма складена Литвином Віталієм Сергійовичем, доктором політичних наук, професором, професором кафедри політології
(вчена ступінь, вчене звання, ім'я та ініціали автора (ів) програми)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології філософського факультету (протокол № __ від "__" _____ 2023 р.)

Завідувач кафедри політології

_____ (проф. Романюк А. С.)
(підпис)

"__" _____ 2023 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету.
Протокол № __ від "__" _____ 2023 року

Голова Вченої ради

_____ (доц. Рижак Л. В.)
(підпис)

"__" _____ 2023 року